

GEVANGENE EN TOCH...

CORRIE TEN BOOM

Gevangene en
toch...

*Herinneringen uit
Scheveningen, Vught
en Ravensbrück*

ed

GEVANGENE EN TOCH...

Originele titel: A Prisoner and Yet

Copyright © CLC Publications

This edition is published by special arrangement with
CLC Publications, USA.

Copyright © 2016 Nederlandse uitgave: Gideon

Auteur: Corrie ten Boom

Tekstbewerking: Hanneke van Driel - van Dam, Loes Rijkse -
van den Tol

Omslagontwerp: Studio Vrolijk

Typografie: CO2 Premedia, Amersfoort

Jaar van uitgave: november 2016

Uitgave: Gideon, Nederland, Hoornaar

ISBN 978-90-5999-089-0

NUR 707

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd,
opgeslagen in een databank, of doorgegeven in welke vorm of op welke wijze dan
ook – elektronisch, mechanisch, gekopieerd, gescand

of op enige andere wijze – behalve voor korte citaten in recensies of artikelen,
zonder de voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

No portion of this book may be reproduced, stored in a retrieval system,
or transmitted in any form or by any means – electronic, mechanical,
photocopy, recording, scanning, or other – except for brief quotations
in critical reviews or articles, without the prior written permission of the
publisher.

Als een blijvende herinnering aan mijn vader

De namen van de andere gevangenen die in dit
boek voorkomen, zijn allemaal veranderd.

INHOUD

Preludium	9
In het huis aan de Barteljorisstraat.....	11
In de gevangenis in Scheveningen	25
Vught.....	51
Ravensbrück.....	91
Terug in het vaderland.....	161

'Pappie, weet je dat je me nog niet hebt toegedekt?'

Wat een verwijt kan er in de stem van een kind liggen!

'Ja, ik kom hoor.'

De dokter met wie ik zit te praten, verontschuldigt zich. Wij begripen allebei dat toedekken veel belangrijker is dan welke economische problemen ook. Hij gaat naar boven en ik hoor wat geluiden van eventjes stoeien, babbelen van twee kinderstemmetjes en dan de stappen van de dokter die terugkomt, op de trap. Wij zetten ons gesprek voort, maar ik ben er niet meer bij met mijn gedachten.

Dokter en mevrouw zijn Joden.

Zal straks de Gestapo komen om de kinderen uit hun bedjes te halen? En ze dan wegsleuren naar een kamp waar een snelle of langzame dood wacht? Zal de vader gescheiden worden van zijn gezin? En de moeder ver weg in Polen treuren over haar kinderen?

'Pappie, weet je dat je me nog niet hebt toegedekt?'

In mijn hart vormt zich een besluit.

Waar ik kan, zal ik de Joden helpen.

IN HET HUIS AAN DE
BARTELJORISSTRAAT

Het leven van een onderduiker

In de zaal van ons huis in de Barteljorisstraat klinkt een sonate van Tartini. Overal zitten mensen in een luisterende houding. Hun aandacht is geconcentreerd op de muziek. De violist is een jonge advocaat, een duikelaar, die bij ons gekomen is omdat hij in zijn vorige omgeving somber werd.

‘Hier is het vrolijkste duikadres van Nederland,’ zegt men. Inderdaad, hier heersen harmonie en vreugde, al blijven ze vermengd met zorg en al worden ze soms verstoord door dreigend gevaar.

Eusie zal straks zingen. Als de laatste tere streek van de viool-sonate is weggeëbd, blijft het nog even doodstil. Maar dan horen we plotseling weer afweergeschut in de verte. In de straten klinkt het vreugdeloos zingen van Duitse soldaten. Nu staat Eusie bij de piano. Hij is Joods voorzanger. Zijn stem is prachtig. Hartstochtelijk klinkt zijn Joodse lied. Verlangen, verontwaardiging, leed spreekt eruit! Hij is de vertolker van de smart die zijn volk moet lijden. Maar hij kan niet zacht genoeg zingen. Ik moet hem het zwijgen opleggen.

‘Eusie, ze horen je op straat, ieder moet begrijpen dat hier een Jood in huis is. Als je niet minder luid kunt zingen, houd dan op.’

Het spijt me op die manier een eind eraan te moeten maken. Eusie is eigenlijk een groot kind. Hij kan zich maar niet voorstellen dat alles aan hem en in hem volkomen Joods is en dat juist dit een groot gevaar voor hem en zijn omgeving betekent. De stemming wordt ineens gedrukt. Wanneer, och wanneer zal de dreiging weg zijn en zullen wij vrijuit van het leven kunnen genieten? Ik ga voor de piano zitten en zet een lied in. Vierstemmig klinkt het:

‘Komt nu met zang van zoete tonen,
en nu met snarenspeel verblijd.’

Mooi klinkt dat zingen. Het zijn geschoolde en ongeschoolde stemmen, maar dat gaat best. Juist als we intens bezig zijn en niemand aan ophouden denkt, word ik weggeroepen.

Beneden in de gang staan een Joodse man en vrouw, angstig als opgejaagde dieren. Zij vragen smekend om onderdak.

Ik breng ze in de huiskamer en geef ze wat hete koffie. De man morst doordat zijn trillende handen het kopje niet kunnen vasthouden, hij klappertandt van angst en begint een verward verhaal over alle rijkdom die ze achter hebben moeten laten: een mooie leren koffer, levensmiddelen, linnengoed en prachtige perzen. Zij waren goed ondergedoken, maar vanavond kwam er een waarschuwing dat ze verraden waren; De SD was al onderweg.

‘Natuurlijk bent u hier welkom voor vannacht en dan zullen we verder zien. We zullen voor u zorgen. Probeer nu niet meer bang te zijn, het komt alles best voor elkaar.’

Ik laat de mensen bij vader beneden. Die weet zo goed te troosten. Hij heeft de Joden lief. Al van vorige geslachten is er een liefde voor het volk Israël in onze familie.

Boven bij de andere duikelaars ga ik overleggen. Hans, de student, kan in de ‘Engelenbak’ slapen. Dat is onze verborgen kast achter een blinde muur. Er is daar een rooster voor luchtverversing en het luik kunnen we open laten. Mevrouw kan dan in Hans’ kamertje en mijnheer kan bij de jongens.

Maar negen duikelaars is te veel voor ons huis. Piet moet nog maar op stap om een adres te zoeken. Als hij even voor tien thuis komt, heeft hij niets gevonden. Bij de één was alles al vol. Bij een tweede adres waren kinderen en die zwijgen niet, dus daar waren Joodse gasten te gevaarlijk. Bij een ander wonen NSB’ers vlak aan de overkant.

Als wij ’s avonds bidden, zijn er twee nieuwe zorgen om toe te vertrouwen aan de Heer.

Al vroeg begint de volgende morgen de stroom van medewerkers te komen. Aan iedereen vraag ik: ‘Weet je een adres voor een Joods echtpaar?’ Fred weet een adres waar overmorgen plaats komt. Ik ga ’t gauw vertellen aan tante Mien. Dat is de nieuwe naam van onze

gast. Ze zit in de keuken aardappelen te schillen met Eusie en de andere jongens. Henk, de violist, vertelt moppen. Het is daar een vrolijke boel. Wat een verschil met de eerste dagen dat Henk bij ons was! Toen zat hij maar stil voor zich uit te kijken. Nu ontpopt hij zich als een wel stille, maar vrolijke jongen die de keuken doet daveren van het gelach dat hij veroorzaakt. 'Oom Jan', de nieuwe gast, zit bij vader een pijpje te roken. En als ik vertel dat er een adres is voor overmorgen, smeken beiden of ze niet mogen blijven. Maar dat gaat niet. Ik laat het aan mijn zus Betsie over, hen te overtuigen. Zelf ga ik gauw naar boven, waar velen mijn raad nodig hebben.

'Is er plaats voor een Joods kind?'

'Hoe kom ik aan groene Ausweisen?'

Een jongen is helemaal uit Limburg gekomen. Met andere jongens en meisjes werkt hij voor een organisatie, die voor honderden Joodse kinderen zorgt.

Eén van de meisjes heeft een achttal psychopaatjes bij zich van allerlei leeftijden, jongens en meisjes. Hun verzorging dreigt vast te lopen.

'Is er een psychiater, die je raadplegen kunt? Goed, vraag hem een rapport over hen op te maken, dan zal ik zorgen dat de minderen in de verschillende inrichtingen komen waar ze thuis horen.'

Wat is het druk vandaag! De problemen stapelen zich op. Een Joodse vrouw moet bevallen. Ik moet zelf tijd vinden om met de directie van een ziekenhuis te overleggen. Ergens heeft een kind difterie gekregen. Een man is gestorven en ik moet een clandestiene begrafenis regelen.

Ik stuur die dag koeriers naar Limburg, Friesland en Enschede. Mijn kamer lijkt wel een bijenkorf. Ik combineer vraag en aanbod:

'U weet een adres voor een kindje, fijn!'

'Spreekt u even af met Mien daar, zij zit met een spoedgeval en zij vroeg ook om Ausweisen. Dick, daar weet jij raad op.'

'Nog twintig distributiekaarten? Natuurlijk, het komt in orde. Jaap, haal even uit het trapgat vijftwintig kaarten. Mies komt er straks nog vijf halen.'

Het trapgat is één van de verborgen bergplaatsen opzij van de bovenste trap. Niemand kan daar een kastje vermoeden.